

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده روان شناسی و علوم اجتماعی، گروه روان شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: سنجش و اندازه گیری (روان سنجی)

عنوان :

بررسی عملی بودن، اعتبار، روایی و نرم یابی مقیاس زودانگیزگی

در دانش آموزان دبیرستانی

استاد راهنما:

دکتر حیدرعلی هومن

استاد مشاور:

دکتر شیرین کوشکی

پژوهشگر :

مهسا امیربگلوی داریانی

تقدیم بہ:

پدر و مادرم کہ موفقیت امروز را
مرہون محبت، حمایت و ہنگامی آن ہا
ہستم، امید کہ این دیدہ کوچک شکر می ناچیز
از زحمات آن بزرگواران باشد.

حمد و سپاس خدایی را سزااست که تیر حتمی قضایش را بیچ سپری نمی‌کنند و لطف و محبت و هدایتش را بیچ مانعی باز نمی‌دارد و بیچ آفریده‌ای بر پای شباهت مخلوقات او نمی‌رسد. جهل و نادانی من و عصیان و کساختی من، تو را باز نداشت از اینکه راه‌نمایی ام کنی به سوی صراط‌قبرت، و موفقم کردانی به آنچه رضا و خشودی توست.

تشکر و سپاس فراوان از زحمات استاد کراتقدر دکتر حیدر علی هومن که با راه‌نمایی‌های ارزشمند خود، اطلاعات و تجربیاتشان را در اختیارم نهاده و مراد پیمودن این مسیریاری نمودند، از خداوند متعال طول عمر، سلامتی و موفقیت روز افزون ایشان را خواستارم.

تشکر و سپاس از استاد گرامی دکتر شیرین کوشکی که با نکته‌سنجی‌های دقیق و ارزشمندشان، هموارکننده راهم بودند، توفیقات روز افزون از خداوند متعال برای ایشان خواستارم.

تشکر و سپاس از مساعدت و همکاری برادران ارجمند محمد رضا و علی امیرگلکومی داریانی که مراد مسیر اجرایی این پژوهش‌هایم را نمودند.

سپاس بی‌کران از تمامی استادان، دوستان و عزیزانی که با راه‌نمایی‌ها و حمایت‌هایشان مراد پیش برد این پژوهش‌هایم نمودند.

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **مها میرگلوی داریانی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۶۰۹۵۶۲۹۳۰۰۰ در رشته **نخس و اندازه گیری (روانسنجی)** که در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۱ از پایان نامه خود تحت عنوان **بررسی علی بودن، اعتبار، روایی و نرم یابی مقیاس زود انگیختگی در دانش آموزان دبیرستانی** با کسب نمره ۱۹/۹۰ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱. این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
۲. این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
۳. چنانچه بعد از فراغت تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع، و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
۴. چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: **مها میرگلوی داریانی**

تاریخ و امضاء:

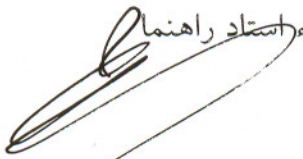
۱۳۸۹/۱۰/۱۱

بیت

در تاریخ: ۱۳۸۹، ۱۰، ۱۱

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم **مها میرگلوی داریانی** از پایان نامه خود دفاع نموده و با
نمره **۱۹،۹۰** بحروف **نورده د نود صدم** و با درجه **عالی**
مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی عملی بودن، اعتبار، روایی و نرم‌یابی مقیاس زودانگیزگی (وایت ساید و لینام، ۲۰۰۱) به اجرا درآمد. بدین منظور از میان همه دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر تهران که در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ مشغول به تحصیل بوده‌اند، تعداد ۵۶۰ نفر (۲۸۱ دختر و ۲۷۹ پسر) به شیوه نمونه‌برداری تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب و مقیاس زودانگیزگی که شامل ۴۶ سؤال است و بر پایه طیف لیکرت ۴ درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود بر روی آنها اجرا شد. نتایج نشان داد که تعداد دو سؤال به دلیل همبستگی منفی و ضعیف با کل مقیاس و همچنین بارعاملی ضعیف از پرسشنامه حذف شد. ضریب اعتبار مقیاس ۴۴ سؤالی از طریق فرمول کلی آلفای کرونباخ ۰/۷۷ بدست آمد. برای روایی سازه از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و شیوه چرخش واریماکس استفاده شد. نتایج منجر به استخراج چهار عامل گردید که روی هم ۳۳/۹ درصد کل واریانس متغیرها را تبیین کرد. این چهار عامل شامل فقدان تفکرپیشین، هیجان‌خواهی، فوریت و فقدان استمرار بود. برای روایی همزمان، همبستگی بین مقیاس زودانگیزگی و آزمون هیجان‌خواهی زاگرنن مورد بررسی قرار گرفت. همبستگی بین عامل هیجان‌خواهی در مقیاس زودانگیزگی با آزمون هیجان‌خواهی زاگرنن ۰/۴۵۲ بدست آمد و سایر عامل‌های مقیاس زودانگیزگی همبستگی معناداری را با متغیر ملاک نشان نداد. تفاوت میانگین نمره‌های زودانگیزگی دختران و پسران، از لحاظ آماری معنادار نبود.

واژه‌های کلیدی: زودانگیزگی، عملی بودن، اعتبار، روایی، تحلیل مؤلفه‌های اصلی و نرم‌یابی.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل یکم: مقدمه پژوهش.....
۲	بیان مسأله.....
۷	اهمیت و ضرورت پژوهش.....
۷	اهداف پژوهش.....
۸	سؤال‌های پژوهش.....
۸	تعریف مفاهیم و متغیرهای مورد مطالعه.....
۱۲	فصل دوم : بررسی پیشینه پژوهش.....
۱۳	تعریف زودانگیختگی.....
۱۷	رویکردهای مختلف زودانگیختگی.....
۱۷	رویکرد شخصیتی.....
۲۶	رویکرد رفتاری.....
۲۷	رویکرد زیستی.....
۲۹	رویکرد اجتماعی.....
۲۹	ابزارهای اندازه‌گیری زودانگیختگی.....
۲۹	مقیاس زودانگیختگی <i>EASI-III</i>
۳۰	مقیاس زودانگیختگی دیکمن.....
۳۰	مقیاس زودانگیختگی <i>BIS-11</i>
۳۱	پرسشنامه زودانگیختگی <i>I-7</i>
۳۱	مقیاس درجه‌بندی زودانگیختگی (<i>IRS</i>).....
۳۲	مقیاس زودانگیختگی <i>UPPS</i>
۳۳	عوامل مقیاس زودانگیختگی <i>UPPS</i>
۳۵	اعتبار و روایی مقیاس زودانگیختگی <i>UPPS</i>

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳۷	عوامل مرتبط با زودانگیختگی.....
۳۷	زودانگیختگی و جنسیت.....
۳۷	زودانگیختگی و سن.....
۳۸	زودانگیختگی و هوش.....
۳۹	زودانگیختگی و تصمیم گیری.....
۳۹	زودانگیختگی و استفاده از موبایل.....
۴۰	اختلالات مرتبط با زودانگیختگی.....
۴۰	اختلالات کنترل تکانه.....
۴۴	اختلالات شخصیت.....
۴۶	اختلالات خلقی.....
۴۶	اختلالات خوردن.....
۴۷	اختلالات خواب.....
۴۷	اختلالات وابسته به مواد.....
۵۰	اختلالات رفتار تخریبی.....
۵۰	اختلالات یادگیری.....
۵۱	اختلالات نقص توجه.....
۵۱	درمان زودانگیختگی.....
۵۳	فصل سوم: روش پژوهش.....
۵۴	جامعه آماری و گروه نمونه مورد مطالعه.....
۵۵	ابزار پژوهش.....
۵۵	مقیاس زودانگیختگی <i>UPPS</i>
۵۶	مقیاس هیجان خواهی زاگرمین.....
۵۸	روش گردآوری اطلاعات.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵۸	روش تحلیل داده‌ها.....
۵۹	فصل چهارم: نتایج پژوهش.....
۶۰	توصیف داده‌ها.....
۶۱	اعتباریابی مقیاس زودانگیزگی <i>UPPS</i>
۶۵	رواسازی مقیاس زودانگیزگی <i>UPPS</i>
۶۵	۱. روایی سازه مقیاس زودانگیزگی.....
۷۶	۲. روایی همزمان مقیاس زودانگیزگی.....
۷۷	نرم‌یابی مقیاس زودانگیزگی <i>UPPS</i>
۸۰	مشخصه‌های آماری نمره‌ها در عوامل چهارگانه مقیاس <i>UPPS</i>
۸۶	اطلاعات جانبی پژوهش.....
۸۷	فصل پنجم: بحث و تفسیر.....
۸۸	نتیجه‌گیری.....
۹۳	محدودیت‌های پژوهش.....
۹۴	پیشنهاد‌های پژوهش.....
۹۵	منابع.....

فهرست جدول‌ها

صفحه	جدول
۶۰	جدول ۴-۱ توزیع فروانی و درصد جنسیت گروه نمونه مورد مطالعه.....
۶۱	جدول ۴-۲ توزیع فروانی و درصد سن گروه نمونه مورد مطالعه.....
۶۳	جدول ۴-۳ مشخصه‌های آماری سؤال‌ها، ضریب همبستگی ... در مجموعه ۴۶ سؤالی مقیاس <i>UPPS</i>
۶۴	جدول ۴-۴ مشخصه‌های آماری سؤال‌ها، ضریب همبستگی ... در مجموعه ۴۴ سؤالی مقیاس <i>UPPS</i>
۶۸	جدول ۴-۵ مشخصه‌های آماری اولیه در اجرای تحلیل مؤلفه‌های اصلی.....
۷۱	جدول ۴-۶ ماتریس عاملی مجموعه ۴۴ سؤالی مقیاس زودانگیزگی.....
۷۲	جدول ۴-۷ ارزش ویژه، درصد تبیین واریانس و درصد تراکمی عامل‌های مقیاس زودانگیزگی.....
۷۳	جدول ۴-۸ میزان اشتراک مواد مجموعه ۴۴ سؤالی مقیاس زودانگیزگی با اجرای تحلیل مؤلفه‌های اصلی.
۷۵	جدول ۴-۹ ماتریس ساختار مجموعه ۴۴ سؤالی مقیاس زودانگیزگی.....
۷۷	جدول ۴-۱۰ ماتریس همبستگی عامل‌های مقیاس زودانگیزگی، کل مقیاس و آزمون هیجان‌خواهی.....
۷۸	جدول ۴-۱۱ فراوانی مطلق، درصد فراوانی و درصد تراکمی نمره‌های مقیاس زودانگیزگی.....
۷۹	جدول ۴-۱۲ مشخصه‌های آماری نمره‌های مقیاس زودانگیزگی.....
۸۰	جدول ۴-۱۳ نرم مقوله‌ای مقیاس زودانگیزگی (<i>UPPS</i>)
۸۱	جدول ۴-۱۴ فراوانی مطلق، درصد فراوانی و درصد تراکمی نمره‌ها مربوط به عامل یکم (فقدان تفکر پیشین).
۸۱	جدول ۴-۱۵ مشخصه‌های آماری نمره‌های عامل یکم در مقیاس زودانگیزگی.....
۸۲	جدول ۴-۱۶ فراوانی مطلق، درصد فراوانی و درصد تراکمی نمره‌ها مربوط به عامل دوم (هیجان‌خواهی)...
۸۳	جدول ۴-۱۷ مشخصه‌های آماری نمره‌های عامل دوم در مقیاس زودانگیزگی.....
۸۳	جدول ۴-۱۸ فراوانی مطلق، درصد فراوانی و درصد تراکمی نمره‌ها مربوط به عامل سوم (فوریت).....
۸۴	جدول ۴-۱۹ مشخصه‌های آماری نمره‌های عامل سوم در مقیاس زودانگیزگی.....
۸۵	جدول ۴-۲۰ فراوانی مطلق، درصد فراوانی و درصد تراکمی نمره‌ها مربوط به عامل چهارم (فقدان استمرار).
۸۵	جدول ۴-۲۱ مشخصه‌های آماری نمره‌های عامل چهارم در مقیاس زودانگیزگی.....
۸۶	جدول ۴-۲۲ نتایج آزمون <i>t</i> برای مقایسه عامل‌های چهارگانه و کل زودانگیزگی در دختران و پسران.....

فهرست شکل‌ها

<u>صفحه</u>	<u>شکل</u>
۷۰	شکل ۴-۱ نمودار شیب‌دار مجموعه سؤال‌های مقیاس زودانگیزگی.....
۷۹	شکل ۴-۲ نمودار توزیع فراوانی نمره‌های مقیاس زودانگیزگی.....
۸۱	شکل ۴-۳ نمودار توزیع فراوانی نمره‌ها در عامل یکم.....
۸۲	شکل ۴-۴ نمودار توزیع فراوانی نمره‌ها در عامل دوم.....
۸۴	شکل ۴-۵ نمودار توزیع فراوانی نمره‌ها در عامل سوم.....
۸۵	شکل ۴-۶ نمودار توزیع فراوانی نمره‌ها در عامل چهارم.....

فصل یکم

معرفی پژوهش

بیان مسأله

زودانگیختگی^۱، جنبه‌ای از رفتار است که در زندگی روزمره افراد نقش مهمی دارد. اغلب افراد، گاهی اوقات اقدام به رفتارهای زودانگیخته نموده‌اند. نمونه‌های معمول چنین رفتارهایی می‌تواند افراط در مصرف الکل و ولخرجی در خریدکردن باشد. با این حال، حتی اگر یافتن مثال‌هایی از رفتارهای زودانگیخته ساده باشد، دشواری قابل توجهی در ارائه تعریف دقیق از آن وجود دارد (ایوندن^۲، ۱۹۹۹).

برای این مفهوم تعاریف گوناگونی ارائه شده است. برخی از این تعاریف عبارتند از رفتار انسان بدون تفکر کافی، عمل غریزه بدون توسل به مهار ایگو، عمل سریع ذهن بدون دوراندیشی و قضاوت هوشیار (ایوندن، ۱۹۹۹)، عمل نمودن با کمترین تفکر نسبت به رفتارهای آینده یا عمل بر پایه افکاری که بهترین گزینه فرد یا دیگران نیست (سوان و هلندر^۳، ۲۰۰۲؛ نقل از اختیاری و دیگران، ۱۳۸۷)، و ترجیح پاداش‌های فوری، تمایل به ماجراجویی، نوجویی^۴، یافتن راه‌های ساده دستیابی به پاداش، عدم پشتکار و اصرار در انجام امور و همچنین زمان کوتاه واکنش فردی (مک کان، جانسون و شور^۵، ۱۹۹۴؛ نقل از رضوانفرد و دیگران، ۱۳۸۶).

یک نوع زودانگیختگی یا یک نوع واحد از رفتار زودانگیخته وجود ندارد. در عوض چندین پدیده‌ی مرتبط وجود دارند که معمولاً همراه با یکدیگر در طبقه‌ای تحت عنوان زودانگیختگی طبقه-

-
1. impulsivity
 2. Evenden
 3. Swann & Hollander
 4. novelty seeking
 5. MacCown, Johnson & Shure

بندی شده‌اند. جهت تأمل و چاره‌جویی برای ناهمگنی در حوزه‌ی مفهوم‌سازی زودانگیختگی پژوهشگران عموماً زودانگیختگی را به عنوان مفهومی متشکل از جنبه‌ها و ابعاد متعدد و مستقل از یکدیگر مفهوم‌سازی نموده‌اند (ایوندن، ۱۹۹۹).

وایت سایت و لینام^۱ (۲۰۰۱) معتقدند که زودانگیختگی یک سازه مهم روان‌شناسی است که در اشکال گوناگون در هر سیستم اصلی شخصیت یافت می‌شود. برای مثال آیزنک و آیزنک^۲ (۱۹۸۵)؛ نقل از وایت ساید و لینام، ۲۰۰۱) زودانگیختگی^۳ را به عنوان یک مؤلفه پسیکوزگرایبی^۴ و تهور^۵ را به عنوان یک جزء از برون‌گرایی^۶ در رویکرد سه وجهی‌شان از شخصیت (P-E-N)^۷ برمی‌شمارند، باس و پلامین^۸ (۱۹۷۵)؛ نقل از وایت ساید و لینام، ۲۰۰۱) زودانگیختگی را در تئوری چهار عاملی از مزاج-ها قرار دادند. آنها فرض کردند که زودانگیختگی یک مزاج چندبعدی است، که جنبه محوری آن با مهار بازدارنده^۹ یا توانایی به تأخیر انداختن رفتار مرتبط است، کلونینگر^{۱۰} (کلونینگر و دیگران، ۱۹۹۱)؛ کلونینگر و دیگران، ۱۹۹۳)؛ نقل از وایت ساید و لینام، ۲۰۰۱) زودانگیختگی را به عنوان یک جنبه از نوجویی، یکی از چهار مزاج می‌داند و نهایتاً تلگن^{۱۱} (۱۹۸۲، ۱۹۸۵)؛ نقل از وایت ساید و لینام، ۲۰۰۱) یک سیستم شخصیتی که سه عامل مرتبه بالا را شامل می‌شود، پیشنهاد کرده است، در مدل تلگن زودانگیختگی یکی از سه عامل است که تعیین‌کننده روش و شدت پاسخ دهی فرد به محرک‌های عاطفی است.

برخی محققان دیگر، زودانگیختگی را مستقل از یک نظریه جامع شخصیتی، توصیف نموده‌اند (مانند بارت^{۱۲}، ۱۹۹۳، دیکمن^{۱۳}، ۱۹۹۰، نیومن و والاس^{۱۴}، ۱۹۹۳)؛ نقل از وایت ساید و لینام، ۲۰۰۱).

-
1. Whiteside & Lynam
 2. Eysenck & Eysenck
 3. impulsiveness
 4. psychoticism
 5. venturesomeness
 6. extraversion
 7. psychoticism- extraversion- neuroticism (P-E-N)
 8. Buss & Plomin
 9. inhibitory control
 10. Cloninger
 11. Tellegen
 12. Barratt
 13. Dickman
 14. Newman & Wallace

برای مثال بارت و همکارانش (بارت ۱۹۹۳؛ گربینگ^۱ و دیگران، ۱۹۸۷؛ پاتون^۲ و دیگران، ۱۹۹۵؛ استنفورد^۳ و بارت ۱۹۹۲؛ نقل از وایت سایید و لینام، ۲۰۰۱) اظهار داشته اند که زودانگیختگی قابل تقسیم شدن به سه صفت مرتبه پایین تر یعنی زودانگیختگی توجهی^۴، زوانگیختگی حرکتی^۵ و بی برنامه‌گی^۶ است.

علاوه بر این زودانگیختگی یکی از متداول‌ترین صفات شخصیتی یافت شده در حوزه‌ی روان-شناسی و روان‌پزشکی محسوب می‌شود و در نظام طبقه‌بندی روان‌پزشکی بین‌المللی یعنی راهنمای تشخیصی آماری اختلالات روانی (DSM-IV، توسط انجمن روانپزشکی آمریکا، ۱۹۹۴) و طبقه‌بندی اختلالات روانی (ICD-10؛ سازمان بهداشت جهانی، ۱۹۹۴) بارز است (وایت سایید و دیگران، ۲۰۰۵).

در نتیجه زودانگیختگی یک جنبه مهم از بسیاری اشکال اختلالات روانی، محسوب می‌شود. در حقیقت حداقل ۱۸ اختلال مجزا در DSM-IV، شامل ملاک‌هایی هستند که با زودانگیختگی مرتبط-اند، نظیر: قماربازی بیمارگون (مک کیلاپ^۷ و دیگران، ۲۰۰۶)، اختلال شخصیت ضد اجتماعی (جکسون، نئومن و ویتاکو^۸، ۲۰۰۷)، اختلال شخصیت مرزی (کافی^۹ و دیگران، ۲۰۱۰)، اختلال شخصیت خودشیفته (وازیره و فاندرا^{۱۰}، ۲۰۰۶)، افسردگی (گرانو^{۱۱} و دیگران، ۲۰۰۷)، اختلال دوقطبی (نجت^{۱۲} و دیگران، ۲۰۰۸)، اختلالات خوردن (روزوال^{۱۳} و دیگران، ۲۰۰۶)، اختلالات خواب (اشمیت، گای و وندرلیندن^{۱۴}، ۲۰۰۸b)، اختلالات وابسته به مواد (ایورن و دالبوداک^{۱۵}،

-
1. Gerbing
 2. Patton
 3. Stanford
 4. attentional impulsiveness
 5. motor impulsiveness
 6. non-planning
 7. MacKillop
 8. Jackson, Neumann & Vitacco
 9. Coffey
 10. Vazire & Funder
 11. Granö
 12. Najt
 13. Rosval
 14. Schmidt, Gay & Van der Linden
 15. Evren & Dalbudak

۲۰۰۹)، اختلالات رفتار تخریبی (اسکنازی^۱ و دیگران، ۲۰۰۳)، اختلالات یادگیری (دون فرانسسکو، مونیو و دللوامو^۲، ۲۰۰۵) و اختلالات نقص توجه (میلر^۳ و دیگران، ۲۰۰۹).

با توجه به اهمیت فراگیر زودانگیختگی در روان‌شناسی، تنوع مفهوم‌سازی‌های رایج از زودانگیختگی و تناقض میان آنها قدری جالب توجه است، چنانکه دیو و کالینز^۴ (۱۹۹۹؛ نقل از وایت ساید و لینام، ۲۰۰۱) بیان می‌کنند که "زودانگیختگی یک خوشه ناهمگن از صفات مرتبه پایین است، که اصطلاحاتی نظیر زودانگیختگی، هیجان خواهی^۵، خطرپذیری^۶، نوجویی، جسارت^۷، ماجراجویی^۸، مستعد خستگی بودن^۹، عدم اطمینان^{۱۰} و بی‌نظمی^{۱۱} را شامل می‌شود".

اگرچه تقریباً تمامی پژوهشگران اتفاق نظر دارند که زودانگیختگی ماهیت چند عاملی دارد، اما اتفاق نظر اندکی در خصوص اینکه این عوامل کدامند، حتی در یک حوزه واحد از پژوهش نظیر حوزه پژوهش در خصوص صفات شخصیتی انسان وجود دارد (ایوندن، ۱۹۹۹). این عدم توافق ممکن است به دلیل، تنوع مدل‌های شخصیتی استفاده شده به عنوان یک نقطه مرجع و عدم توافقشان در تعداد و محتوای ابعاد شخصیتی باشد (وایت ساید و لینام، ۲۰۰۱).

با وجود تلاش برای قراردادن زودانگیختگی در یک تئوری جامع شخصیتی به وسیله پژوهشگران مختلف هیچ یک از چهارچوب‌های مطرح شده پذیرش گسترده‌ای را بدست نیاورده است. از این رو وایت ساید و لینام (۲۰۰۱) در کوششی جهت روشن‌تر ساختن رده‌بندی مقیاس‌های موجود جهت اندازه‌گیری زودانگیختگی و فراهم آوردن چهارچوبی که بر اساس آن بتوان مفهوم‌سازی‌های متعدد در زمینه زودانگیختگی را درک نمود، جنبه‌هایی از زودانگیختگی را شناسایی نمودند که در تمامی ابزارهای اندازه‌گیری زودانگیختگی مشترک هستند و این ابزار اندازه‌گیری را در یک مدل گسترده از

-
1. Askénazy
 2. Donfrancesco, Mugnaini & Dell'Uomo
 3. Miller
 4. Depue & Collins
 5. sensation seeking
 6. risk-taking
 7. boldness
 8. adventuresomeness
 9. boredom susceptibility
 10. unreliability
 11. unorderliness

شخصیت قرار داده‌اند. بویژه از مدل پنج عاملی شخصیت (FFM؛ مک کری و کاستا،^۱ ۱۹۹۰) استفاده شده است. آنها با تحلیل عاملی برخی ابزارهای اندازه‌گیری موجود در اندازه‌گیری زودانگیختگی، چهار عامل مجزا از یکدیگر را شناسایی و بر اساس آن مقیاس زودانگیختگی UPPS^۲ را معرفی کردند، این عوامل عبارتند از فوریت^۳، (فقدان) تفکر پیشین^۴، (فقدان) استمرار^۵ و هیجان‌خواهی. از آن جایی که اندازه‌گیری و تبدیل ویژگی‌های فردی به مقیاس‌های قابل قبول برای توصیف و تفسیر و برآورد تفاوت فردی تنها با در اختیار داشتن ابزار مناسب امکان پذیر است، مطالعات متعددی در زمینه ویژگی‌های اعتبار^۶ و روایی^۷ مقیاس UPPS صورت گرفته است و پژوهشگران اعتبار و روایی این آزمون را مورد تأیید قرار داده‌اند (برای مثال، وایت ساید و دیگران، ۲۰۰۵؛ آکریمونت و وندرلیندن^۹، ۲۰۰۵؛ وندرلیندن و دیگران، ۲۰۰۶؛ ماجید و کلدر، ۲۰۰۷؛ اشمیت و دیگران، ۲۰۰۸a؛ کامپف و میت^{۱۰}، ۲۰۰۹).

با توجه به تفاوت‌های فرهنگی در به‌کارگیری ابزارهای معمول در دیگر کشورها، اعتبار و روایی مقیاس UPPS در ایران، در سال ۱۳۸۸ توسط آزاد فلاح و سهرابی در گروهی از دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته و اعتبار و روایی مطلوبی نیز بدست آمده است، با این حال، از آنجایی که مطالعات بیانگر تأثیر سن بر روی ویژگی شخصیتی زودانگیختگی است (استنفورد و دیگران، ۱۹۹۶؛ گالون^{۱۱} و دیگران، ۲۰۰۷؛ استینبرگ^{۱۲} و دیگران، ۲۰۰۸)، و با عنایت به این مطلب که نوجوانی، نسبت به دیگر سنین، به عنوان یک دوره افزایشی از زودانگیختگی و رفتارهای پرخطر شناخته می‌شود که می‌تواند به پیامدهای مخرب (نظیر: خودکشی، سوء مصرف مواد مخدر، ایدز، تصادفات و غیره) منجر شود (گالون و دیگران، ۲۰۰۷)، پژوهش حاضر به بررسی ویژگی‌های روان سنجی مقیاس زودانگیختگی در

-
1. five-factor model(FFM)
 2. MacCrae & Casta
 3. urgency lack of premeditation lack of perseverance sensation seeking (UPPS)
 4. urgency
 5. lack of premeditation
 6. lack of perseverance
 7. reliability
 8. validity
 9. d'Acremont & Ven der Linden
 10. Kämpfe Mitte
 11. Galvan
 12. Steinberg

میان دانش آموزان دبیرستانی پرداخته. در کنار مسأله مهم فوق ارتباط میان زودانگیختگی و جنیست نیز در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته است.

اهمیت و ضرورت پژوهش

استفاده از آزمون‌های روانی در امور تحقیقی، مشاوره و راهنمایی، امور بالینی، مدارس و مؤسسات آموزشی و دیگر نهادها در حال توسعه و گسترش روز افزون است. بخصوص در تحقیقات روان-شناسی و تعلیم و تربیت کمتر موردی وجود دارد که در آن از آزمون استفاده نشود. از آن جایی که کشور ما دارای جامعه‌ای با ویژگی‌های اختصاصی فرهنگی و زبان شناختی است، به کارگیری ابزارهای معمول در دیگر کشورها، در جامعه ما معقول و مناسب نیست و این ابزارها برای کشور ما از اعتبار و روایی لازم برخوردار نیستند. از این رو، با توجه به اینکه مبحث زودانگیختگی یکی از موضوعات مهم روان‌شناسی است و هسته‌ی اصلی بسیاری از اختلالات و آسیب‌های اجتماعی را تشکیل می‌دهد و با عنایت به این مطلب که نوجوانی یکی از بحرانی‌ترین دوران زندگی فرد است که او را با مشکلات فراوان دست به گریبان می‌سازد و رفتارهای زودانگیخته و پرخطر می‌تواند پیامدهای مخربی را در آنها به وجود آورد، نیاز قابل توجهی به پژوهش و ابزارسازی در زمینه زودانگیختگی و رفتارهای زودانگیخته در میان نوجوانان احساس می‌شود.

اهداف پژوهش

هدف کلی این پژوهش را می‌توان فراهم آوردن ابزاری عینی، معتبر و روا برای ارزیابی ابعاد مختلف زودانگیختگی در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه دانست، که با استفاده از آن بتوان ابعاد مختلف زودانگیختگی را با توجه به نظریه‌ها و تئوری‌های مختلف اندازه‌گیری کرد. علاوه براین، پژوهش حاضر اهداف مهم دیگری را نیز دنبال می‌کند که عبارتند از: کمک به تشخیص زودانگیختگی در میان نوجوانان، کمک به پیشگیری از بروز اختلالات مرتبط با زودانگیختگی، و نیز فراهم کردن زمینه‌ای برای پژوهش‌های آتی مرتبط با زودانگیختگی.

سؤال‌های پژوهش

با توجه به اینکه هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس زودانگیزگی (UPPS) است، سؤال‌های پژوهشی به گونه زیر مطرح می‌شود:

- ۱) آیا مقیاس زودانگیزگی (UPPS) در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر تهران از اعتبار مطلوبی برخوردار است؟
- ۲) آیا مقیاس زودانگیزگی (UPPS) در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر تهران از روایی مطلوبی برخوردار است؟
- ۳) این مقیاس از چه عواملی اشباع شده است؟
- ۴) آیا میزان زودانگیزگی با جنسیت دانش‌آموزان رابطه دارد؟

تعریف مفاهیم و متغیرهای مورد مطالعه

زودانگیزگی: مفهوم زودانگیزگی، دامنه‌ی وسیعی از رفتارها و کنش‌ها را پوشش می‌دهد که چندان مبتنی بر فکر نیستند، نمود ناپخته و شتابزده دارند، بیش از حد خطرناک یا نامتناسب با موقعیت هستند و این رفتارها اغلب منجر به پیامدهای نامطلوبی می‌شوند (ایوندن، ۱۹۹۹).

در پژوهش حاضر، میزان زودانگیزگی نمره‌ای است که آزمودنی‌ها در مقیاس زودانگیزگی (UPPS) کسب می‌کنند.

عملی بودن^۱: عملی بودن با عوامل متعددی مانند اقتصاد، سهولت کاربرد، و تفسیر ابزار سنجش سروکار دارد که معلوم می‌کند ابزار موردنظر تا چه میزان جنبه اجرایی و عملی دارد (هومن، ۱۳۸۶).

اعتبار: مقصود از اعتبار یک وسیله اندازه‌گیری، آن است که اگر خصیصه مورد نظر را با همان وسیله (یا وسیله مشابه و قابل مقایسه با آن) در شرایط مشابه دوبار اندازه بگیریم، نتایج حاصل تا چه حد مشابه، دقیق^۲، پیش بینی پذیر^۱ و قابل اعتماد^۲ است. اعتبار به دقت و صراحت روش اندازه‌گیری

1. practicality
2. accurate